

BÍLÁ KNIHA

ZAHRANIČNÍ A EVROPSKÁ POLITIKA

TOPiii
tým

poslanecký klub
els
v evropském parlamentu

Předmluva

Luděk Niedermayer
europoslanec

V současném světě plném rychlých změn a komplexních problémů či krizí se před naší zemí i našim kontinentem objevují další a další výzvy v klíčových oblastech, jako jsou hospodářství, zahraniční a evropská politika, energetika, ale i ve školství, sociální a zdravotní politice. Stále více se diskutuje o bezpečnosti v Evropě, o její energetické, technologické i surovinové soběstačnosti, o udržitelnosti či budoucí roli umělé inteligence v ekonomice i společnosti jako takové.

Odpověď na tyto výzvy stojí mimo jiné i v kvalitě a flexibilitě vzdělávacích systémů a třeba i přípravě společnosti na změny spojené s demografickým vývojem. A to jsou jen dvě z mnoha oblastí, ve kterých úspěch či neúspěch bude formovat naši budoucnost. Otvírá se před námi mnoho otázek a s nimi vzniká také prostor pro tvorbu nových odpovědí. Naše doba vyžaduje schopnost nejenom včas aktivně reagovat na nové výzvy, ale též schopnost je předvídat a aktivně přispívat k formování nových odpovědí na výzvy budoucí. A nejde jen o "abstraktní odpovědi", ale hlavně, v souladu s nimi, přijímání funkčních politik, které zajistí stabilitu, bezpečnost a prosperitu naší společnosti. V proměnlivém prostředí světa, Evropy a České republiky ve 21. století budou získávat čím dál větší roli dnešní mladá generace, jejichž názory a pohledy jsou nositeli budoucí podoby naší společnosti.

Velmi proto vítám angažovanost členů a členek mládežnické politické organizace TOP 09 TOP týmu, kteří projevují aktivní zájem o konstruktivní řešení výzev, jež ovlivňují a budou ovlivňovat nejen jejich generaci, ale i celou společnost, včetně generací budoucích. V postojích členů TOP týmu, reflektovaných v následujících bílých knihách můžeme vidět důkaz, že mladí lidé nejen sledují vývoj společnosti, ale také aktivně přispívají do veřejné diskuse. Není jim lhostejná budoucnost naší země ani Evropské unie a toho si velmi cením.

Bezpečnostní situace v Evropě

Bezpečnost obyvatel ČR je nejdůležitější prioritou. Na bezpečnost ČR nelze pohlížet izolovaně, ale je nutné ji vnímat v celoevropském a světovém měřítku, protože pouze bezpečná Evropa bude znamenat bezpečnou ČR. Z toho důvodu jednoznačně podporujeme aktivní členství ČR v NATO, bezpečnostní spolupráci na úrovni EU, úzkou spolupráci s USA a dalšími mimoevropskými spojenci a plnění všech z toho vyplývajících mezinárodních závazků včetně minimálních výdajů na obranu ve výši 2 % HDP. Jako největší ohrožení naší bezpečnosti v současné době vnímáme hrozby spojené s migrací, terorismus, vzrůstající antisemitismus ve společnosti a činnost mocností otevřeně nepřátelských vůči Západu jako takovému, jako je především Rusko, Bělorusko, Čína, Írán nebo Severní Korea.

Největší a nejakutnější hrozbou zůstává Rusko a jeho stále pokračující agrese proti Ukrajině a Západu. Trváme na tom, aby ČR nadále podporovala Ukrajinu finančně, humanitárně i vojensky. Podporujeme dodávky všech typů zbraní, které Ukrajina potřebuje k zastavení ruské agrese a osvobození svého okupovaného území. Podporujeme územní celistvost a státní suverenitu Ukrajiny a odmítáme nátlak, aby se Ukrajina vzdala svého okupovaného území výměnou za mírovou dohodu. Podpoříme pouze takovou konečnou mírovou dohodu, která bude akceptovaná samotnou Ukrajinou.

Rusko vůči Západu, a tím pádem i vůči ČR, vede zcela otevřeně hybridní válku v podobě kybernetických útoků, teroristických útoků, sabotážních aktivit tajných služeb, dezinformačních kampaní či zásahů do demokratických procesů, včetně voleb. Státy EU musí být schopny a ochotny se těmto hrozbám aktivně bránit a svou bezpečnost vnímat jako tu vůbec nejdůležitější politickou prioritu. Podporujeme veškeré sankce uvalené na Rusko a zcela odmítáme jejich zmírňování či odstraňování výměnou za ústupky agresorovi. Dlouhodobá politika appeasementu vůči Rusku byla kritickou chybou, která se již nikdy nesmí opakovat. Přístup Západu vůči Rusku musí být striktní a nekompromisní. Z toho důvodu podporujeme další zpřísnění podmínek vůči ruskému režimu, ruským občanům a obchodním stykům s Ruskem. Zároveň deklarujeme, že přítomnost ruských občanů na území EU je potenciálním bezpečnostním rizikem. Občané Ruska mají mít přístup na naše území pouze ve výjimečných případech, jako je například opoziční činnost a pronásledování ruským režimem, které se týká představitelů nevládního sektoru, nezávislých médií či lidskoprávních aktivistů. Vláda by měla trvat na zákazu vydávání schengenských víz ruským občanům a stejný přístup by měla prosazovat i vůči ostatním členským státům na úrovni EU.

Čínu definuje nově schválená Bezpečnostní strategie ČR jako aktéra “zpochybnujícího bezpečnostní řád” a navíc oslabujícího “vliv a jednotu demokratických zemí” a odkazuje na systémové soupeření dlouhodobého charakteru. Z toho vyplývá, že se Česko musí koncentrovat na oblasti, ve kterých se toto soupeření, ale také snahy Číny a rozklížení západního společenství, projevují, ale také metody, které k tomu vedení komunistické Číny využívá. Mezi nimi je třeba se více zaměřit a oblast hybridních a kybernetických hrozeb a dezinformací stejně jako zásahy do demokratických procesů, včetně voleb. Zároveň by Česko nemělo zapomínat na ovlivňování akademického prostředí a ochranu technologií a know-how a rovněž otázku čínské komunity žijící v České republice stejně jako investic z Číny, zejména těch do kriticky významných sektorů ekonomiky a společenské infrastruktury, včetně nezávislých médií.

Média jsou ostatně jedním z pilířů celospolečenské odolnosti, na které musí český stát soustavně pracovat, aby postupně zvyšoval důvěru občanů ve stát a jeho instituce a předešel i dalším negativním vlivům na obyvatelstvo. Kromě médií musí česká vláda věnovat více pozornosti i spolupráci s neziskovým sektorem a posilování občanské společnosti, ale také důslednějšímu vymáhání vlastních zákonů a jejich uplatňování, což může přispět ke snižování potenciálu pro šíření dezinformací a manipulativního obsahu, a to i v online prostředí. Dobrou příležitostí pro to může poskytnout implementace Nařízení o digitálních službách (DSA) a dalších legislativním záměrům ze strany Evropské komise, jejichž implementace bude zčásti ležet i na členských státech. Boj proti dezinformacím a také problematika hybridního působení, zejména ze strany cizích mocností, musí být pro vládu do budoucna vyšší prioritou a oblastí, kam bude věnovat jak více politické pozornosti a prostředků, tak zodpovědnosti, která na straně české vlády z hlediska přidělené gesce stále chybí. Samostatnou a stále neuspokojivě řešenou otázkou představuje problematika strategické komunikace a informovanosti české veřejnosti, v rámci které musí vláda posílit koordinační a komunikační mechanismy a vytvořit efektivněji fungující centrum na Úřadu vlády.

Migrace

Není pochyb o tom, že migrace je stále jedno z nejzávažnějších a nejaktuálnějších témat hýbajících současnou EU. Je bytostným zájmem všech tradičních demokratických stran, aby hrozby, které s sebou migrace nese, nebyly ignorovány a podceňovány, neboť politický vývoj především v západní Evropě jasně ukazuje, že právě dlouhodobé přehlížení bezpečnostních hrozeb bezprostředně spojených s migrací vede k rapidnímu nárůstu popularitu populistických a extremistických stran.

Data dokazují, že zejména v případě migrantů z třetích zemí s odlišnou neevropskou kulturou se nedostávají slibované ekonomické benefity, naopak dochází k nebezpečnému růstu kriminality ohrožující nejen kvalitu života v EU, ale i sociální soudržnost, a vede k radikalizaci společnosti, což je živnou půdou pro populistické a extremistické strany. Akceptujeme migrační dohodu, kterou na úrovni EU za ČR odsouhlasil ministr vnitra, jako tolerovatelný kompromis 27 států s odlišnými zájmy. Vyzýváme však vládu, aby veřejnosti lépe komunikovala potenciální rizika této dohody. Zároveň je nutné mít vypracovaný integrační plán včetně funkčních programů, které pomohou vzájemnému porozumění odlišných kultur, aby se tak předešlo bezpečnostním rizikům - např. násilí, xenofobní projevy či radikalizace menšin.

Trváme však na tom, že je výsostným národním zájmem, aby ČR i v budoucnosti zásadně odmítala povinné relokační kvóty na migranty. Povinné přerozdělování migrantů je v praxi neproveditelné, neudržitelné a nemělo by žádné pozitivní přínosy. Je nezbytné, aby EU spolu se všemi členskými státy striktně chránila vnější hranice schengenského a unijního prostoru a bojovala proti nelegální migraci tak, aby se v ideálním případě nelegální migranti vůbec na území EU nedostali, případně byli v souladu se všemi humanitárními zásadami a mezinárodním právem co nejrychleji vráceni zpět mimo území EU. Stejně tak je nutné tvrdě trestat pašeráky, kteří převoz migrantů do EU zneužívají pro svůj zisk, a jsou tak přímo zodpovědní nejen za zhoršující se bezpečnostní situaci na území EU, ale především za zmařené životy lidí, kteří riskantní cestu nepřezijí.

Migrace může být pro ČR přínosem a nabízí řadu příležitostí. Z toho důvodu v žádném případě nevoláme po uzavírání hranic ani neodmítáme migraci jako takovou. Je však klíčové, aby migrace do ČR byla pod kontrolou a migrace na naše území pocházela primárně ze zemí EU nebo ze zemí, se kterými má ČR z hlediska migrace dlouhodobě velmi pozitivní zkušenosti. Zároveň prosazujeme důslednou integraci příchozích migrantů, a to především s využitím evropských fondů, která zajistí co nejsnadnější a nejrychlejší začlenění do naší společnosti. V souvislosti s tím důrazně odsuzujeme jakékoliv projevy xenofobní a rasistické nenávisti vůči migrantům.

Směrování EU

Česká republika je a musí být hrdým členem Evropské unie. Výhody našeho členství jsou nesporné. Výhody je nutné v maximální možné míře využívat, ale také je důsledně a srozumitelně prezentovat široké veřejnosti. Největší výhody členství pro nás nespočívají v poskytnutých dotacích, ale v náležitosti ke společenství evropských národů a v přístupu na jednotný trh, na kterém je česká ekonomika životně závislá. Není možné a do budoucna udržitelné, aby finanční prostředky poskytnuté na dotacích byly prezentovány jako hlavní, nebo dokonce jediná výhoda členství v EU. Zároveň se ale nebojíme konstruktivní kritiky, pokud je oprávněná. Především odmítáme nekritický přístup k přílišným zásahům do tržního prostředí, příliš necitlivým environmentálním regulacím nebo zahraničně-politickým přešlapům unijní diplomacie.

Podporujeme rozšíření Schengenského prostoru o Rumunsko a Bulharsko, a to co nejdříve to bude možné. Je třeba rozšiřovat Schengenský prostor pouze o státy, které mohou zaručit efektivní ochranu hranic před ilegální migrací. Stejně tak podporujeme myšlenku rozšiřování EU za předpokladu splnění všech příslušných podmínek na straně kandidátských států a za předpokladu připravenosti na straně EU, která je podmíněna nutnými reformami. Pro naplnění nutných reformních kroků podporujeme prohlubování evropské integrace v těch oblastech, ve kterých to dává smysl. Primárně vnímáme potřebu přechodu na hlasování kvalifikovanou většinou v některých oblastech Společné zahraniční a bezpečnostní politiky.

V rámci prohlubování evropské integrace chceme otevřít debatu o postupující federalizaci EU a všech případných pozitivěch a negativěch s tím spojených. Schengenský prostor a eurozóna jsou jedním ze základních a zároveň nejvýraznějších prvků postupné federalizace EU, jelikož oba napomáhají propojování kultur a ekonomik a sblížují jednotlivé právní a politické systémy členských států. Federalizace EU může být také nápomocná ke stabilizaci demokracie v Evropě a ochraně právního státu v jednotlivých členských státech. Federalizace EU je proces, který ve své podstatě nemusí znamenat ztrátu suverenity jednotlivých států. Jak říkal sám Václav Havel: "Je tomu právě naopak: jakožto Čech jsem i Evropanem. Poněkud poeticky říkávám, že Evropa je vlast našich vlastí."

ČR a mezinárodní organizace

Ruská válka na Ukrajině ukázala, jak je velmi podstatné členství České republiky v organizacích s demokratickým půdorysem. Česko by mělo být aktivním hráčem na poli mezinárodních organizací. Česko by mělo být spolehlivým partnerem i v regionálních organizacích. V souvislosti s válkou na Ukrajině vnímáme jako velmi rozporuplné členství ve skupině V4, jejíž člen Maďarsko se chová v rozporu s našimi obrannými zájmy i obecnými demokratickými principy. Maďarsko se snaží podlamovat společnou evropskou pomoc Ukrajině, premiér Viktor Orbán relativizuje nezávislost Ukrajiny a Maďarsko stále udržuje nadstandardní hospodářské styky s Moskvou.

Tyto příklady jasně ukazují, jak se někteří politici mýlili, když nepovažovali za dostatečně varovné již signály o úpadku demokracie v samotném Maďarsku. Nedovedeme si představit za těchto podmínek další rozumnou formu spolupráce ve V4. Regionální spolupráce není sama o sobě špatný koncept, dovede vytvořit silnější hlas ve věcech, na který mají členové podobný názor. Nemůžeme ale úzce spolupracovat s partnerem, který má odlišné hodnotové ukotvení. Česko by mělo spíše posílit bezpečnostní spolupráci s Německem, jako naším dnes významným obchodním partnerem, či pobaltskými státy, které sdílejí podobné hodnoty a cíle. ČR by také měla rozvíjet regionální participaci například v uskupení Bukureštské devítky (kde je ovšem Maďarsko rovněž členem) či Slavkovském formátu.

Členství České republiky v OSN vnímáme jako jeden ze základních pilířů našeho demokratického ukotvení. V souvislosti s pozastavením členství Ruska v Radě OSN pro lidská práva se stalo Česko členem tohoto důležitého orgánu na poli lidských práv. Česká republika by se měla nadále s odkazem na havlovskou politiku zasazovat o dodržování lidských práv ve světě. Není ale možné ignorovat fakt, že OSN selhává ve svém základním poslání, a to je udržování míru ve světě. Reakce OSN na ruskou agresi na Ukrajině bohužel ukazuje, že státy se v otázce vlastní bezpečnosti nemohou na OSN spoléhat. Negativně taktéž vnímáme otevřeně proti-izraelské postoje představitelů a organizací OSN. Česká republika musí stát na straně Izraele, a to zejména v situacích, kdy je nucen bránit se teroristickým útokům. OSN potřebuje výraznou reformu. bez níž je v některých případech velmi neakceschopná. Česká republika by měla být jedním z iniciátorů této reformy. Pro tuto chvíli navrhuje jmenování Německa stálým členem RB OSN. Německo jako velký politický a ekonomický hráč sdílí demokratické a mírové cíle OSN.